

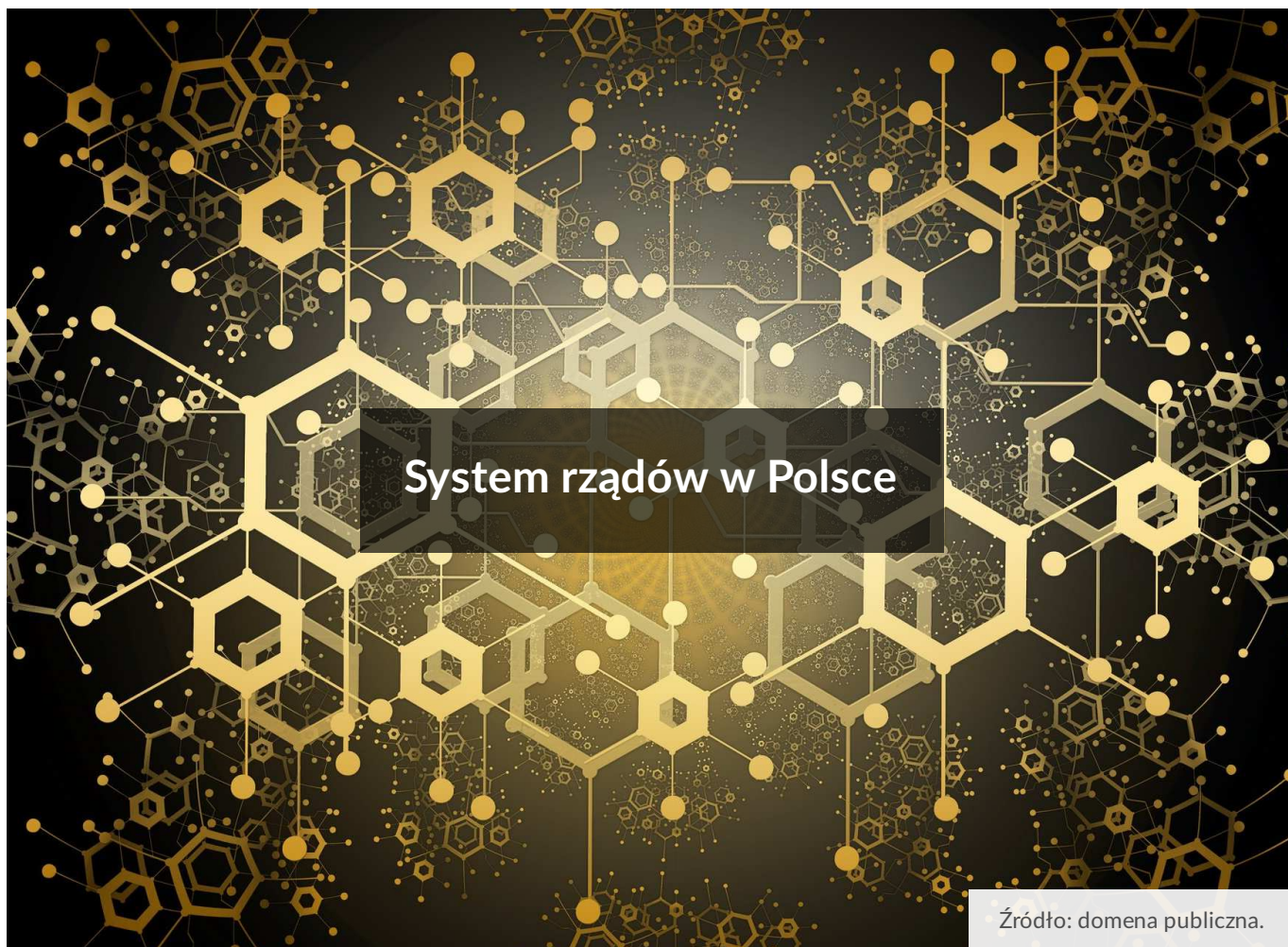
System rządów w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Wojciech Tumidalski, *Wybory na prezydenta Rzeszowa: premier wyznaczył przedterminową datę*, 1.03.2021 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 3.03.2021 r.].
- Źródło: Anna Rakowska-Trela, *Zasada suwerenności narodu a zasada państwa prawa. Między harmonią a konfliktem*, dostępny w internecie: dspace.uni.lodz.pl [dostęp 3.03.2021 r.].
- Źródło: CeK, *Zgromadzenie Narodowe. Kiedy? Czym ono jest? W jakich sytuacjach dochodzi do jego zwołania?*, 4.08.2020 r., dostępny w internecie: wiadomosci.gazeta.pl [dostęp 3.03.2021 r.].

- Źródło: (...), dostępny w internecie: (...) [dostęp 2.03.2021 r.].

System rządów w Polsce regulowany jest przez Konstytucję RP z 1997 roku. Przyjęta wówczas ustawa zasadnicza była zwieńczeniem transformacji ustrojowej – procesu trwającego od przełomu lat 80. i 90. Konstytucja odwołuje się do uniwersalnych zasad systemu demokratycznego i szerokiego katalogu praw człowieka. Dokument ten jest najwyższym źródłem prawa w Polsce oraz stanowi podstawę funkcjonowania państwa.

Twoje cele

- Przeanalizujesz system polityczny RP.
- Wyjaśnisz, jak przeprowadza się wybory parlamentarne w RP.
- Przedstawisz organizację pracy i strukturę izb parlamentu RP.
- Omówisz pozycję ustrojową Prezydenta RP.
- Wskażesz rolę Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

Dla zainteresowanych

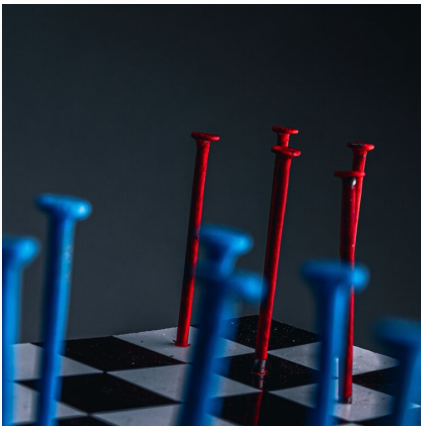
System polityczny

**Kryteria typologii
systemów politycznych**

**Funkcje systemu
politycznego**

**System polityczny –
różne ujęcia**

**Wybory i naruszanie
procedur wyborczych**

Struktura parlamentu

Funkcje parlamentu

**Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej
– podsumowanie**

**Administracja rządowa –
struktura**

System polityczny Rzeczypospolitej Polskiej

Do 1989 roku Polska była krajem niedemokratycznym. Władzę – w warunkach monopolu politycznego – sprawowała partia komunistyczna. Pod koniec lat 80. zapoczątkowany został jednak proces transformacji ustrojowej. Obrady Okrągłego Stołu z udziałem przedstawicieli komunistycznych władz oraz reprezentantów opozycyjnej Solidarności zakończyły się zawarciem kompromisu politycznego, dzięki czemu w 1989 roku odbyły się częściowo wolne wybory parlamentarne. Wyłoniony wówczas sejm przeprowadził szereg reform, skutkujących powstaniem w Polsce ustroju demokratycznego. Ukoronowaniem procesu transformacji ustrojowej było przyjęcie nowej [konstytucji](#). Została ona uchwalona przez [Zgromadzenie Narodowe](#) w dniu 2 kwietnia 1997 roku. Po zatwierdzeniu jej przez obywateli w referendum weszła w życie 17 października tego samego roku.

Rzeczpospolita Polska jest **republiką parlamentarną** z obowiązującą zasadą **suwerenności narodu**, który poprzez swoich reprezentantów sprawuje władzę.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Trójpodział władzy w Polsce

W myśl postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej władza podzielona jest na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Są one wobec siebie równoważne, co pozwala uniknąć sytuacji podporządkowania jednej władzy przez drugą.

Władzę ustawodawczą sprawuje Sejm i Senat RP.

Władzę wykonawczą ma Prezydent RP i Rada Ministrów.

Władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały.

Władza ustawodawcza

Władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje dwuizbowy parlament składający się z sejmu i senatu.

Sejmu RP składa się z 460 posłów wybieranych na podstawie pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Senat RP składa się ze 100 senatorów wybieranych w wyborach:

- powszechnych,
- bezpośrednich,
- poprzez tajne głosowanie.

Kadencja obu izb jest ze sobą połączona, co oznacza, że rozpoczyna się i kończy zawsze w tym samym momencie. Początek kadencji to zebranie się izby poselskiej na pierwsze posiedzenie, zakończenie zaś następuje w dniu poprzedzającym zebranie się sejmu następnej kadencji na pierwsze posiedzenie. Należy tu zaznaczyć, że skrócenie kadencji sejmu oznacza też skrócenie kadencji senatu.

Władza wykonawcza – Prezydent RP

Władza wykonawcza zgodnie z Konstytucją RP spoczywa w ręku Prezydenta RP i Rady Ministrów z premierem na czele. Ten dualizm władzy wykonawczej jest charakterystyczny dla systemu parlamentarno-gabinetowego.

W Rzeczypospolitej Polskiej prezydent jest najwyższym przedstawicielem państwa wybieranym w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i większościowych przez tajne głosowanie na pięcioletnią kadencję z możliwością jednokrotnej reelekcji.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Prezydent RP za swoją działalność ponosi odpowiedzialność wyłącznie konstytucyjną, jest zwolniony z odpowiedzialności politycznej, którą przeniesiono na Prezesa Rady Ministrów. Premier, dokonując kontrasygnaty na aktach prawnych Prezydenta RP, przejmuje odpowiedzialność polityczną za dany akt.

Władza wykonawcza – Rada Ministrów

Rada Ministrów, nazywana potocznie **rządem**, to kolegialny organ władzy wykonawczej, który prowadzi politykę państwa oraz kieruje administracją rządową. Powoływana jest przez Prezydenta RP, ale – aby mogła funkcjonować – musi cieszyć się poparciem sejmu. Konstytucja przewiduje tzw. procedurę trzech kroków w tworzeniu rządu. Prezydent wskazuje kandydata na premiera, a następnie powołuje Radę Ministrów – w składzie przez niego zaproponowanym. Jeśli jednak sejm nie udzieli jej wotum zaufania, rząd jest odwoływany. W takiej sytuacji sam sejm może wskazać prezydentowi skład rządu, który głowa państwa musi wówczas powołać. W obu przypadkach (wotum zaufania w pierwszym kroku oraz wybór składu rządu w drugim kroku) sejm decyduje bezwzględną większością głosów. Jeśli sejm nie zdoła wybrać rządu, inicjatywa wraca do prezydenta. Powołuje on (w trzecim kroku) Radę Ministrów, której zatwierdzenie wymaga w sejmie już tylko zwykłej

większości głosów. W przypadku nieuzyskania jej, prezydent skraca kadencję sejmowi i zarządza nowe wybory.

Rada Ministrów składa się z Prezesa Rady Ministrów, wiceprezesów Rady Ministrów oraz ministrów i przewodniczących określonych w ustawach komitetów.

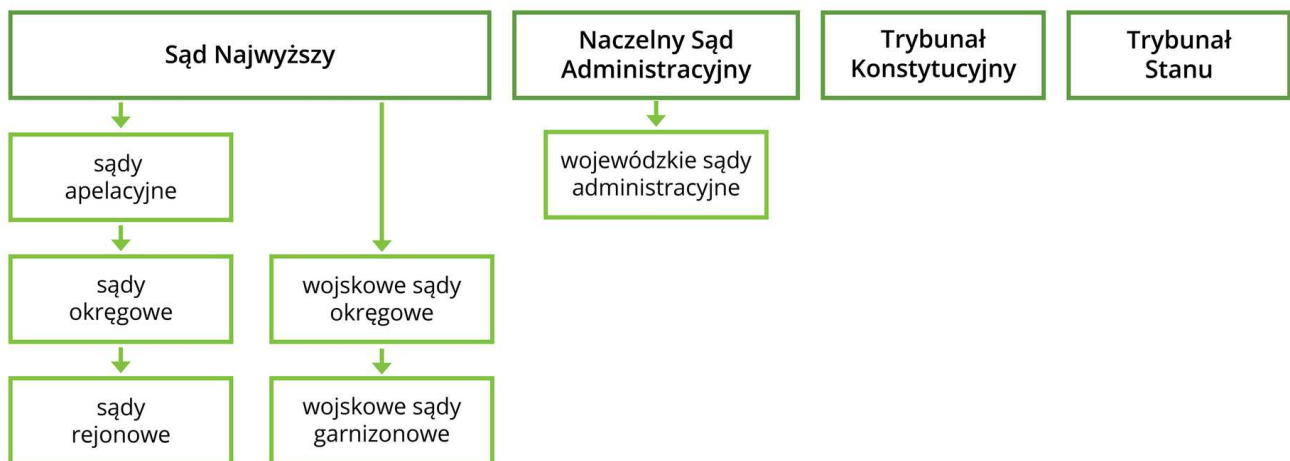
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rada Ministrów swoje działanie opiera na:

- kolegialności działań,
- zasadzie, że pracami Rady Ministrów kieruje Prezes Rady Ministrów,
- zasadzie, że Prezes Rady Ministrów reprezentuje Radę Ministrów.

Władza sądownicza

W Rzeczypospolitej Polskiej władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały.

Schemat władzy sądowniczej w RP

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

bikameralizm

element ustroju politycznego polegający na istnieniu w parlamencie danego państwa dwóch izb, które zazwyczaj różnią się między sobą sposobem wyboru członków, ich liczbą i kompetencjami

Kodeks wyborczy

ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. regulująca prawo wyborcze w Polsce; zawiera przepisy dotyczące przeprowadzania wyborów parlamentarnych, wyborów prezydenckich, wyborów samorządowych i wyborów do Parlamentu Europejskiego, przepisy o warunkach ich ważności oraz przepisy karne za wykroczenia i niektóre przestępstwa popełnione przeciwko wyborom

konstytucja

(z łac. *constitutio* – urządzać, ustanawiać, regulować); ustawa zasadnicza, nadrzędny akt normatywny określający podstawowe zasady ustroju politycznego, społecznego i gospodarczego państwa, strukturę i kompetencje państwowych organów, a także prawa i obowiązki obywateli

mandat przedstawicielski

pełnomocnictwo udzielone osobie sprawującej funkcję z wyboru (np. posła, senatora, radnego), obejmujące prawo do ich reprezentowania, przedstawiania opinii i poglądów oraz podejmowania decyzji w drodze głosowania; często towarzyszy mu immunitet

metoda D'Hondta

metoda stosowana do podziału mandatów w systemach wyborczych opartych na proporcjonalnej reprezentacji z listami partyjnymi; jej nazwa pochodzi od nazwiska belgijskiego matematyka Victora D'Hondta; należy do metod, które mają tendencję do faworyzowania ugrupowań uzyskujących najwięcej głosów

trójpodział władzy

model organizacji państwa, w którym władza ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza wzajemnie się równoważą, pozostając w rękach niezależnych od siebie organów władzy

unikameralizm (jednoizbowość)

element ustroju politycznego polegający na istnieniu tylko jednej izby w parlamencie danego państwa

Zgromadzenie Narodowe

organ konstytucyjny RP składający się z posłów i senatorów obradujących wspólnie w określonych w konstytucji sytuacjach

Gra interaktywna

Polecenie 1

Rozwiąż quiz interaktywny i sprawdź swoją wiedzę na temat systemu rządów w Polsce. Zaznacz poprawną odpowiedź w każdym z pytań.

Test

Sprawdź swoją wiedzę o systemie rządów w Polsce

Poziom
trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni
wynik:

-

Uruchom

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, co oznacza pojęcie „system polityczny”.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, jaką rolę w państwie polskim odgrywa pluralizm polityczny.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz właściwą odpowiedź.

Prezydent RP obejmuje urząd po...

☐ wygłoszeniu exposé.

☐ wygłoszeniu orędzia.

☐ złożeniu przysięgi.

☐ złożeniu przyrzeczenia.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, kto zgodnie z Konstytucją RP z 2 kwietnia 1997 r. sprawuje władzę wykonawczą.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij tekst właściwymi fragmentami.

Aby ustawa weszła w życie, musi najpierw przejść przez cały, opisany w konstytucji proces.

Zgodnie z nim, podmiotami uprawnionymi do występowania z są:

- prezydent,
- ,
- senat,
- posłowie (grupa co najmniej posłów lub komisja sejmowa),
- a także grupa co najmniej .

W zależności od tego, kto wystąpił z inicjatywą ustawodawczą, projekt ustawy określamy jako projekt prezydencki, rządowy, senacki, poselski bądź obywatelski. Projekt ustawy może zawierać zmiany w obowiązującej ustawie – to znaczy ją lub stanowić propozycję uchwalenia zupełnie nowej ustawy. W sejmie sposób postępowania z wniesionym projektem, czyli określają Konstytucja RP i Regulamin Sejmu RP. Projekty ustaw sejm uchwala w . Do końca drugiego czytania wnioskodawca ma prawo wycofać projekt.

50 tysięcy obywateli

dwóch czytaniach

trzech czytaniach

Rada Ministrów

100 tysięcy obywateli

inicjatywą ustawodawczą

bieg ustawodawczy

30

nowelizować

premier

procedurę ustawodawczą

uprawomocniać

15

Oprac. na podst.: Proces legislacyjny, senat.edu.pl [dostęp: 03.03.2021].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

“(…)

Zgodnie z zapisem art. 4a, ust. 1 ustawy, (...):

- zatwierdza, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, strategię bezpieczeństwa narodowego;
- wydaje, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, w drodze postanowienia, Polityczno-Strategiczną Dyrektywę Obronną Rzeczypospolitej Polskiej oraz inne dokumenty wykonawcze do strategii bezpieczeństwa narodowego;
- zatwierdza, na wniosek Rady Ministrów, plany krajowych ćwiczeń systemu obronnego i kieruje ich przebiegiem;
- postanawia, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, o wprowadzeniu albo zmianie określonego stanu gotowości obronnej państwa;
- może zwracać się do wszystkich organów władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorców, kierowników innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych o informacje mające znaczenie dla bezpieczeństwa i obronności państwa;
- inicjuje i patronuje przedsięwzięciom ukierunkowanym na kształtowanie postaw patriotycznych i obronnych w społeczeństwie.

Wyjaśnij, o których kompetencjach jest mowa w tekście źródłowym. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

((CeK

Zgromadzenie Narodowe. Kiedy? Czym ono jest? W jakich sytuacjach dochodzi do jego zwołania?

Zgromadzenie Narodowe. Co to jest?

W najbardziej ogólnym znaczeniu, Zgromadzenie Narodowe to nic innego, jak wspólne obrady Sejmu i Senatu, któremu przewodniczy marszałek Sejmu. W jego zastępstwie obrady może również przeprowadzać marszałek Senatu. Kompetencje, jakie posiada Zgromadzenie Narodowe, przede wszystkim odnoszą się do relacji na linii Parlament – Prezydent RP.

Geneza Zgromadzenia Narodowego sięga II Republiki Francuskiej. Z biegiem czasu wiele krajów demokratycznych, w tym Polska, postanowiło przejąć ją i wdrożyć w swoje struktury.

Pierwsze Zgromadzenie Narodowe w Polsce odbyło się 9 grudnia 1922 r. i dotyczyło dokonania wyboru prezydenta RP. Przy okazji kolejnych Zgromadzeń dokonywano ponadto w ich trakcie odebrania przysięgi od prezydenta, zaś od 1989 r. dochodziło między innymi do uchwalenia Małej Konstytucji, Konstytucji RP czy regulaminu Zgromadzenia Narodowego.

Źródło: CeK, *Zgromadzenie Narodowe. Kiedy? Czym ono jest? W jakich sytuacjach dochodzi do jego zwołania?*, 4.08.2020 r., dostępny w internecie: wiadomosci.gazeta.pl [dostęp 3.03.2021 r.].

Wymień przypadki, kiedy wspólne obrady sejmu i senatu pod przewodnictwem Marszałka Sejmu uznaje się za obrady Zgromadzenia Narodowego.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

((Anna Rakowska-Trela

Zasada suwerenności narodu a zasada państwa prawa. Między harmonią a konfliktem

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. opiera się na zasadach ustrojowych, które wpisują się w dorobek konstytucjonalizmu europejskiego. Zasady wyrażone w rozdziale I Konstytucji, zatytułowanym Rzeczpospolita, w tym przede wszystkim zasada demokratycznego państwa prawnego (art. 2), zasada suwerenności narodu (art. 4 ust. 1), zasada legalizmu (art. 7), w tym legalizmu konstytucyjnego (art. 8) i międzynarodowego (art. 9), trójpodziału władzy (art. 10) czy pluralizmu politycznego (art. 11), uzupełniając się wzajemnie i stanowiąc podstawy funkcjonowania państwa, mają za zadanie ochraniać demokratyczny ustrój państwa, a znajdujące się pod jego jurysdykcją jednostki zabezpieczać przed arbitralnością władzy

Źródło: Anna Rakowska-Trela, *Zasada suwerenności narodu a zasada państwa prawa. Między harmonią a konfliktem*, dostępny w internecie: dspace.uni.lodz.pl [dostęp 3.03.2021 r.].

Wyjaśnij, na czym polega wspomniana w tekście arbitralność władzy.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

((Wojciech Tumidalski

Wybory na prezydenta Rzeszowa: premier wyznaczył przedterminową datę

Na 9 maja premier wyznaczył datę przedterminowych wyborów na prezydenta Rzeszowa. Pozostałe terminy czynności urzędowych wynikają z kodeksu wyborczego.

Właśnie ukazało się rozporządzenie prezesa Rady Ministrów w tej sprawie. Wybory prezydenta stolicy Podkarpacia okazały się konieczne z powodu zgłoszonej 10 lutego rezygnacji Tadeusza Ferency (wywodzącego się z SLD), który niepodzielnie rządził w Rzeszowie prawie pięć kadencji. Teraz zrezygnował, jako powód podając względy zdrowotne. Pewien czas temu zmagął się z zakażeniem koronawirusem. Termin zgłaszania kandydatów minie 16 kwietnia. Komitety wyborcze można rejestrować do 30 marca.

Źródło: Wojciech Tumidalski, *Wybory na prezydenta Rzeszowa: premier wyznaczył przedterminową datę*, 1.03.2021 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 3.03.2021 r.].

Wyjaśnij, jaką rolę pełni Kodeks wyborczy w RP.

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: System rządów w Polsce – lekcja powtórzeniowa

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych;

5) wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych; przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa; analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej;

6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej);

10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- dokonuje analizy systemu politycznego RP;
- wyjaśnia, jak przeprowadza się wybory parlamentarne w RP;
- przedstawia organizację pracy i strukturę izb parlamentu RP;
- omawia pozycję ustrojową Prezydenta RP;
- wskazuje rolę Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- metoda wykładu;
- dyskusja;
- burza mózgów.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Wprowadzenie do tematu lekcji powtórzeniowej poświęconej systemowi rządów w Rzeczypospolitej Polskiej – Konstytucja RP i jej rola.
2. Podanie tematu lekcji i jej celów.

Faza realizacyjna

1. Wykład nauczyciela na temat systemu politycznego RP, przypomnienie, jak doszło do uchwalenia konstytucji, wyszczególnienie zasad ustrojowych zawartych w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.
2. Zasada trójpodziału władzy – burza mózgów – zespół klasowy próbuje wskazać jej realizację w systemie ustrojowym państwa polskiego.
3. Przypomnienie przez nauczyciela zasad funkcjonowania władzy ustawodawczej w RP.
4. Wspólne omówienie zasady funkcjonowania władzy wykonawczej oraz sądowniczej w RP.
5. Klasowa gra interaktywna – system rządów w Polsce. Każdy uczeń samodzielnie bierze udział w grze interaktywnej.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie wiadomości na temat systemu rządów w Polsce – dyskusja. Wnioski z lekcji są zapisywane w postaci notatki z lekcji.
2. Wykonanie ćwiczeń do gry interaktywnej.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Repetitorium maturalne WOS, pod red. Konstantego A. Wojtaszczyka, Wojciecha Jakubowskiego, Łukasza Zamięckiego, Warszawa 2012.

Anna Rakowska-Trela, *Zasada suwerenności narodu a zasada państwa prawa. Między harmonią a konfliktem*, dspace.uni.lodz.pl.

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Gra interaktywna może być wykorzystana do powtórzenia wiadomości na temat systemu rządów w Polsce.